

Повна назва: ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (1789-1945 РР.)

Статус: варіативна

Мета: надання знань і формування вмінь з основ теорії, історії та практики дипломатії та міжнародних відносин.

Обсяг, методики і технології викладання дисципліни:

Обсяг курсу в тематичному плані охоплює історичний проміжок від 1789 р. – Великої Французької революції, яка зруйнувала Вестфальську систему міжнародних відносин до 1945 р. – закінчення II Світової війни та формування біполярної системи міжнародних відносин. Методологічними підвалинами змісту курсу є цивілізаційний, культурологічний і стадіально-регіональний підходи. Принципами вивчення історичних фактів є принципи історизму, об'єктивності, соціального підходу й альтернативності.

Основними формами навчання є: лекції, семінари та самостійна робота, яка передбачає опанування студентами більшості проблем і питань відповідно до програми курсу.

Основними методами та технологіями, які використовуються у навчальному процесі при вивченні предмету «Історія міжнародних відносин (1789-1945 рр.)» є:

1. Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Даний метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» виді. Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки і залишаються у рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.

2. Репродуктивний метод (репродукція – відтворення). Використовується переважно на семінарських заняттях, коли діяльність студентів організовується за кількарізним відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні роботи і різні форми самоконтролю.

Застосовується у взаємозв'язку з *інформаційно-рецептивним методом* (який передує репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмінь у студентів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікація).

3. Метод проблемного викладу, використовується у побудові змістовної частини курсу (теми лекцій і семінарів). Важливою складовою даного методу є розкриття пошуків різних підходів у вирішенні тієї чи іншої проблеми. При цьому викладач реалізує розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки викладача.

4. Частково-пошуковий, або евристичний, метод, який полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах і колоквиумах.

5. Дослідницький метод. Є важливою складовою самостійної роботи студента, оскільки вони самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть аналіз проблем історії міжнародних відносин та інші дії пошукового характеру. У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності.

Для підготовки бакалавра цей метод є важливим у тому розрізі, що навчальна робота дає початкові знання і вміння з методології наукового дослідження.

Під час семінарських занять можуть використовуватися *елементи дискусії* (суперечки, зіткнення позицій, навмисне загострення та навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі).

Дискусійні методи виступають як засіб не тільки навчання, але й виховання.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі форми та методи навчання:

1) лекційні заняття, на яких викладається теоретичний матеріал, наводяться практичні приклади; заняття проводяться з використанням технічних і програмних засобів;

2) семінарські заняття, що передбачають підготовку теоретичних і практичних питань з дисципліни та їх обговорення в аудиторії;

3) консультації, які проводяться з метою допомоги студентам у виконанні їх індивідуальних завдань і роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу, відпрацювання студентами пропущених занять.

Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви розділів і тем	Всього годин	За формами занять, годин		
			Аудиторні		Самостійна робота
			лекційні	практичні	
Змістовий модуль 1					
Від Великої Французької революції до Віденського конгресу					
1.	Вступ до курсу (загальна характеристика). Утворення США та входження їх в систему міжнародних відносин	8	2	2	4
2	Зовнішня політика європейських країн в період Великої Французької революції, Конвенту та Директорії	8	2	2	4
3	Європейські міжнародні відносини у 1794-1815 рр. Віденський конгрес.	8	2	2	4
Змістовий модуль 2					
Від Віденського конгресу до Франкфуртського миру					
4.	“Священний Союз”. Ставлення європейських держав до революційного та національно-визвольного рухів у 30-40-х рр. XIX століття	14	3	2	7
5.	Східне питання у світовій політиці 20-50-х рр. XIX ст. Кримська війна і Паризький конгрес	12	2	2	8
6.	Зовнішня політика Франції при Наполеоні III. Громадянська війна у США і ставлення до неї європейських	8	2	2	4

	держав				
7.	Об'єднання Німеччини: франко-пруська війна і Франкфуртський мир	10	2	2	6
8.	Країни Азії, Африки та Латинської Америки в системі міжнародних відносин (кінець XVIII ст. – 60-і рр. XIX ст.	9	2	2	5
Змістовий модуль 3					
Від Франкфуртського миру до франко-російського союзу					
9.	Європа після Франкфуртського миру. Франко-німецьке протистояння. Австро-німецько-російські відносини 70-х – початку 80-х рр. XIX ст. Троїста угода	8	2	2	4
10.	Східна криза середини 70-х рр. XIX ст. Російсько-турецька війна 1877-1878 рр. Берлінський конгрес.	8	2	2	4
11.	Колоніальна експансія європейських держав у 70-80-х рр. XIX ст.	8	2	2	4
12.	Європейська дипломатія другої половини 80-х рр. XIX ст. Укладення франко-російського союзу 1891-1893 рр.	8	2	2	4
Модуль 2					
Змістовий модуль 4					
Міжнародні відносини в кінці XIX – на початку XX ст.					
13.	Загострення далекосхідної проблеми в кінці XIX – на початку XX ст.	7	2	2	3
14.	Завершення боротьби за розподіл світу та перші війни за його переділ	6			6
15.	Посилення англо-німецьких	7	2	2	3

	суперечностей. Утворення Антанти.				
16.	Боротьба Антанти і австро-німецького блоку (1907-1911 рр.)	7	2	2	3
Змістовий модуль 5 Міжнародні відносини напередодні та в роки Першої світової війни					
17.	Балканські війни. Початок Першої світової війни	4	2		2
18.	Дипломатія в роки Першої світової війни	8	2	2	4
19.	Вихід Росії зі світової війни. Брестський мир	8	2		6
20.	Завершення Першої світової війни та її підсумки. Паризька мирна конференція і становлення Версальської системи міжнародних відносин	8	2	2	4
Змістовий модуль 6 Криза Версальського порядку та його крах					
21.	Міжнародні відносини у 20-х рр. ХХ ст.	9	2	2	5
22.	Міжнародні відносини у період світової економічної кризи 1929-1933 рр. Утворення вогнищ війни в Європі і на Далекому Сході	6	2	2	2
23.	Воєнна агресія Італії, Японії і Німеччини у 1935-1938 рр. Мюнхенська конференція.	8	2	2	4
24.	Передвоєнна політична криза в Європі	6	2	2	2
Змістовий модуль 7 Міжнародні відносини в роки Другої світової війни					
25.	Зовнішньополітичні процеси на початку Другої світової війни (вересень 1939 – 21 червня 1941 р.)	9	2	2	5
26.	Вступ у Другу світову війну СРСР і США. Створення	8		2	6

	антигітлерівської коаліції.				
27.	Міжнародні відносини та дії антигітлерівської коаліції під час корінного перелому в ході Другої світової війни	8	2	2	4
28.	Міжнародні відносини під час вирішальних перемог антигітлерівської коаліції (1944 р.)	6		2	4
29.	Міжнародні відносини напередодні і в період розгрому Німеччини	8	2	2	4
30.	Завершення і основні підсумки Другої світової війни	8	2	2	4
Всього		240	56	56	128

Знання та навички:

Студенти повинні *знати*:

- утворення США та входження їх в систему міжнародних відносин;
- європейської дипломатії в період Великої Французької революції та наполеонівських воєн;
- формування Віденської системи міжнародних відносин;
- Східного питання у європейській політиці кінця XVIII – початку XX ст.;
- зовнішньої політики США та латиноамериканських країн XIX – на початку XX ст.;
- дипломатії європейських країн від закінчення Кримської війни до Франкфуртського миру;
- дипломатії європейських країн останньої чверті XIX ст.;
- колоніальної експансії європейських держав і США, завершення боротьби за розподіл світу та перших воєн за його переділ;
- загострення далекосхідної проблеми в кінці XIX – початку XX ст.;
- утворення двох антагоністичних військово-політичних блоків та загострення боротьби між ними в 1907-1913 рр.;
- міжнародних відносин та зовнішньої політики в період Першої світової війни;
- створення Версальсько-Вашингтонської системи та її краху (20-30-і роки XX ст.;
- міжнародних відносин та зовнішньої політики періоду Другої світової війни.;

Студенти повинні *вміти*:

- використовувати на практиці теоретичні положення для аналізу міжнародних відносин і зовнішньої політики країн світу у зазначений період;
- на основі вивченого фактичного матеріалу робити відповідні висновки, порівняння та узагальнення, визначати закономірності, характерні для розвитку міжнародних відносин;
- застосовувати набуті знання при відповідях на семінарських заняттях, при виконанні відповідних практичних завдань, виконанні курсових, кваліфікаційних та дипломних робіт; аналізувати дипломатичні документи минулого;

- звертатися до історичного досвіду при аналізі сучасних міжнародних подій, звернувши особливу увагу на ті з них, які стосуються України;
- виступати перед аудиторією, вести дискусії з актуальних проблем курсу, доказово, на конкретних фактах відстоювати свою позицію.

Кількість годин (кількість кредитів ЄКТС): 56 годин лекцій і 56 годин семінарів (8 кредитів).

Види робіт: форми та умови проведення контрольних заходів.

Основними формами навчання є: лекції, семінари та самостійна робота, яка передбачає опанування студентами більшості проблем і питань відповідно до програми курсу.

Оцінювання: Оцінювання відбувається на семінарах і на контрольних заходах, якими є звичайне наскрізне тестування та іспит.

Форма проведення	Терміни проведення	Бали
Усні відповіді на групових заняттях	протягом 4-5 триместрів	40
Підсумкове тестування	останній тиждень III тр. триместру	20
Іспит	літня сесія	40

На іспиті оцінювання відбувається за наступними критеріями:

1. Оцінка «5» (відмінно) ставиться в тому разі, коли:

а) відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується у просторі та часі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає закономірності визначення та реалізації зовнішньополітичного курсу держави;

б) студент має навички користування документами, картами, схемами, довідниками; статистичний матеріал може втілити в схемах, діаграмах, графіках, вміє скласти порівняльні таблиці;

в) відповідь дає грамотною українською літературною мовою, без русизмів, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу та 2-3 помилки мовно-стилістичного характеру.

2. Оцінка «4» (добре) ставиться в тому разі, коли:

а) відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, орієнтується у просторі і часі, допускаючи при цьому 1-2 помилки, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає основні закономірності історичного розвитку держав, у деяких випадках нечітко формулюючи їх;

б) студент має навички користування документами, картами та іншими наочними посібниками, складає графіки, схеми, діаграми, таблиці, допускаючи при цьому незначні помилки;

в) відповідь дає в цілому грамотною українською літературною мовою, але допускає русизми, стилістичні, орфографічні та пунктуаційні помилки (не більше 5-6).

3. Оцінка «3» (задовільно) ставиться в тому разі, коли:

а) студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у просторі і часі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу історичного розвитку держав, нечітко, а інколи й невірно формулює основні

теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

б) слабо орієнтується у хронології, допускає помилки при складанні таблиць, графіків, схем, діаграм;

в) при викладі українською мовою допускає помилки, русизми, що свідчить про недостатню його мовну культуру.

4. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли:

а) студент виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу, не орієнтується у просторі і часі, не вміє визначити причинно-наслідкові зв'язки, сформулювати основні віхи розвитку міжнародних відносин провідних держав світу;

б) не орієнтується в хронології, не може побудувати графік, схему, діаграму;

в) відповідь безграмотна з точки зору української мови;

г) студент відмовляється відповідати на поставлені питання.

Викладач: Вовчук Людмила Анатоліївна, кандидат історичних наук (2014 р.), старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики факультету політичних наук ЧНУ імені Петра Могили. Стаж педагогічної роботи у ВНЗ – 7 років. Кількість виданих наукових праць – понад 40, серед яких 2 навчальних посібника з грифом МОН, 1 методичний посібник.